

Secolul al XIX-lea

1801

■ La începutul secolului al XIX-lea, în București sînt aproape 1 500 de meșteșugari cu prăvălii pentru vînzarea produselor lor. Între aceștia se numărau 205 dulgheri, 151 de cojocari, 131 de croitori, 115 zidari, 92 de cizmari și conduragii, 82 de postăvari, 61 de tăbăcari, 39 de covaci și lăcătuși, 38 de plăpurnari și bumbăcari, 21 de lumînărari, 17 căldărari, 14 olari și sticlari, 14 caretași ș. a.

(Istorie, 139)

■ Tot la începutul secolului al XIX-lea, între negustorii bucureșteni specializați în desfăcerea anumitor produse se aflau 1 033 de cîrciumari și rachieri, 195 de băcani, 78 de lipscani, 54 de făinari, 39 de bogășieri, 37 de marchitani, 34 de brașoveni, 30 de mătăsari și mîrgelari etc.

(Istorie, 148)

■ Între dările percepute, mai importante erau : fumulit (pentru pivnițe și prăvălii), cîntarul domnesc (10 bani la 100 de ocale de marfă), cerăritul (6 bani la oca), ierbăritul (de la negustorii de vite), sărăria (pentru vînzarea sării pe bază de nart ; va fi desființată în 1810) ș. a. Strîngerea acestor dări era arendată. Dărilor de mai sus li se adăugau diverse « havaeturi », taxe ocazionale percepute în favoarea unor dregători : cotăritul, ciohodăritul, căminăritul etc.

(Berindei, 114)

■ În acei ani carnea se vindea cu 12 parale ocaua (1 leu avea 40 de parale, iar ocaua cîntărea 1,250 kg). Între 1820 și 1830, prețul ei va urca la 16 parale și va crește în continuare. Vînzarea cărnii, ca și a pîinii, era supusă nartului pentru a potoli lăcomia speculanților.

(Giurescu, 291)

■ Martie : Conte maghiar Báthyanı Vincze trece prin București, în primele luni ale anului, în drum spre Constantinopol. Despre această călătorie a scris o carte. A fost primit de Alexandru Moruzzi în palatul din Dealul Spirii (Curtea Nouă), despre care spune că este « fără nici un gust » și înconjurat cu un zid înalt, ca la otomani. După părerea lui, numărul locuitorilor este mai mare de 80 000, apropiindu-se de cifra avansată de Nicolae Lazăr în 1789.

(Potra-Călători, 101 ; Giurescu, 219)

27 aprilie : Sosește în București, unde va rămîne pînă la 9 mai, Ignacio Maria Del Corral y Aguirre, numit ministru plenipotențiar al Spaniei la Poartă (va funcționa în această calitate pînă în mai 1805). În rapoartele și scrisorile trimise oferă informații despre Bucureștii apăsați de teama unei posibile incursiuni a lui Pashvantoglu.

(Călători SN-I, 82)

■ Aprilie-mai : Au loc manifestații anti-evreiești provocate de acuzația unui « holtei » că aceștia ar fi comis asinate în

pe la 1800

rîndul creștinilor. Donnitorul poruncește trimiterea la ocnă a calomniatorului.

(IE I, 142)

12 iunie : Constantin Caracaș este numit medic al Spitalului Pantelimon. A fost un bun administrator, străduindu-se pentru dezvoltarea spitalului și a asistenței medicale în București ; în 1804, va fi numit medic comunal.

(Cristache-Panait, 210)

■ Iulie : Sînt executate lucrări de curățire și adîncire a șanțului construit din porunca lui Ipsilanti în aval de satul Lungulețu, pentru preluarea surplusului de apă din Dîmbovița și preîntîmpinarea inundațiilor. Lucrarea nu a fost încheiată din pricina mazelirii lui Alexandru Moruzzi.

(Potra I, 173)

20 iulie : O puternică furtună de vară, în ziua de Sfîntul Ilie, smulge acoperișurile caselor, dărîmă coșurile, rupe copacii.

(Cruzescu, 40)

■ August : În catastiful Vistieriei sînt trecuți 150 de podari, scutiți de anumite dări, din satele Otopeni, Odăile, Dragomi-rești, Dîrza, Popești și Flămînzani. Dintre aceștia, doar 19 lucrau efectiv.

(Potra I, 217)

30 august : Printr-o anafora a Divanului, se cere donnitorului Alexandru Moruzzi să poruncească mutarea zahanalei (abatorului) orașului, din cauză că acesta « s-au mărit și s-au adăogat », astfel încît zahanaua se afla prea în mijlocul orașului. Porunca a trebuit să fie reînnoită în 1804, căci nu fusese ascultată.

(Giurescu, 207 ; Berindei, 152)

8 septembrie : Carnea continuă să se taie în mijlocul orașului, pe malul Dîmboviței, în apropiere de Curtea Veche, părăsită de domnie. Din cauza murdăriei și a mirosului « nesuferit » se hotărăște mutarea zahanalei în josul orașului, în dreptul jît-niței domnești, pe Dîmbovița (aproape de locurile Mănăstirii Radu Vodă).

(Giurescu, 291)

20 septembrie : Se aplică o taxă la tescovina introdusă în București.

(Potra I, 217)

1801-1810

■ Metohul Episcopiei Rîmnicului păstrează și în această perioadă privilegiul fabricării lumînărilor de ceară albă în București. Pierdut temporar în 1810, privilegiul este restatormicit în 1813 și întărit de Grigore Ghica în 1825.

(Berindei, 105)

1802

■ Se deschide consulatul Angliei la București.

(Istorie, 155)

8 ianuarie : Mihai Suțu poruncește spătăriei să înceapă strîngerea banilor de la mahalagii din Brezoianu care, încă din august 1800, ceruseră podirea uliței pe propria cheltuială.

(Potra I, 218)

10 februarie : Safta Dudescu, soția beizadelei Grigore Suțu, cumpără un loc cu han în spatele Spitalului Colțea, în Săraria veche, unde își avea și locul de zestre. Construit cu puțin înainte și cunoscut sub numele de Hanul Dudescaii sau Suțu, el va fi arendat, iar în 1819 va fi dăruit fiului lor, Mihail, domnul Moldovei. În mai 1839, va fi cumpărat de la soția acestuia de Constantin, cumnatul ei, pentru a-l dăruia fiului, Grigore. Hanul se va ruina treptat și va fi dărîmat de Grigore Suțu în 1872. Pe locul hanului va fi amenajată o piață, dăruită de proprietar Spitalului Colțea.

(Potra-Hanuri, 118)

■ Martie : Un pitac domnesc fixează prețul unor materiale de construcții și simbria lucrătorilor. Astfel : 1 000 de ocale de var costă 6 taleri ; 1 000 de cărămizi – 3 taleri cele de frunte și 2 taleri cele de mîna a doua, 2 bani hîrdăul de nisip ; meșterul lennar urma să primească 1 taler pe zi.

(Georgescu-Regimul, 39 ; Zănescu-Meșteri, 81)

24 martie : Dascălul Chiriță preia conducerea Școlii de slovenie de la Sfântul Gheorghe Vechi. Este unul din bunii caligrafi ai vremii, logofăt apreciat în cancelaria domnească, răsplătit nu o dată cu scutiri de dări și cu privilegii. Slujise pînă atunci la Școala de slovenie de pe lîngă Biserica Colței ; la Sfântul Gheorghe Vechi a slujit mai bine de 20 de ani.
(*Potra II, 36*)

17 aprilie : Sosește la București, unde va rămîne pînă spre sfîrșitul lumii, călătorul și omul de știință englez E.D. Clarke (1769-1822), însoțind un diplomat turc. În însemnările despre capitală a lăsat observații interesante despre biblioteca Mitropoliei și despre învățămîntul bucureștean. În afara moaștelor Sfîntului Dimitrie Basarabov din biserica mitropolitană nu vede nimic interesant.
(*Potra-Călători, 102*)

26 aprilie : Clarke părăsește Bucureștiul. Era spre sfîrșitul unei lungi călătorii (1798-octombrie 1802) în cadrul căreia trecuse prin țările scandinave, Rusia, Egipt, Grecia, Turcia și apoi prin Transilvania, Banat, Ungaria, Austria și Franța. A descris călătoria în *Travels in Various Countries of Europe, Asia and Africa*, lucrare în șase volume, dar a lăsat și câteva lucrări despre obiectele de artă orientală adunate de el în timpul călătoriei. În București a stat câteva zile, petrecute mai mult în casă, fiind bolnav. A fost totuși la Mitropolie și la Colța, dar cele mai multe informații, de multe ori inexacte, le-a preluat de la alții.
(*Călători SN-I, 51, 61*)

27 aprilie : Se introduce « plata de podărit » pentru vin și băuturi spirtoase introduse în oraș, percepută de la cărăuși, negustori și boieri deopotrivă. Pentru prima oară sînt supuși acestei taxe și sudiiții (supușii străini) ; ea era necesară deoarece veniturile trebuitoare pentru podirea și întreținerea ulițelor bucureștene erau cu totul insuficiente.
(*Potra I, 217*)

16-19 mai : Sub amenințarea unei posibile invazii a cîrjaliilor și a oamenilor lui Pasvantoglu, pașa Vidinului, care tre-

cuseră Dunărea în Oltenia și prădaseră pînă la Rîmnîcu Vîlcea, bucureștenii părăsesc în grabă orașul, pornind spre Brașov, ori ascunzîndu-se în păduri. Însuși Mihai Vodă Suțu părăsește domnia. Orașul, pustiu, rămîne în seama vagabonzilor, a « crailor de Curtea Veche », numiți așa după locul unde se stabiliseră cu precădere. Ei jefuiesc și incendiază case, biserici, prăvălii. Dovedindu-se că zvonurile erau neadevurate, oamenii s-au întors din bejenie într-un oraș pustiu. Turcii îl numesc domn pe Alexandru Suțu, dar acesta nu părăsește Iașul (era și domn al Moldovei). Abia pe 18 august este numit domn Constantin Ipsilanti, care va reprimă cu asprime pe turbulenti.

(*Berindei, 117, 130 ; Iorga, 195 ; Genilie, 220 ; Ionescu Șt., 256 ; Papazoglu, 113, 273, 277, n. 455, 480*)

26 iunie : Este pomenit documentar un han al Suțuleștilor, de pe Podul Mogoșoaiei. Apartînea inițial lui Mihail Suțu (1801-1802), după care va trece în proprietatea fiului acestuia, Grigore.
(*Giurescu, 262*)

8 septembrie : Deoarece Podul Șerban Vodă « se află în multă dărăpănare », Căimăcămia hotărăște grabnica lui reparare, pe aici urmînd să treacă alaiul de intrare în Capitală a noului domnitor, Constantin Ipsilanti. Acesta nu va ajunge însă decît după cutremurul din octombrie.
(*Potra I, 218*)

14 septembrie : Căimăcămia Țării Românești, ai cărei membri erau episcopul Iosif al Argeșului, Golescu, Știrbei, Cîmpineanu și Slătineanu, poruncește eliberarea a două hanuri din București, între care și Hanul Filipescu aflat pe Podul Mogoșoaiei la intersecția cu Ulița Mare (Lipsani), urmînd ca acestea să fie folosite ca grajduri de detașamentul otoman aflat în oraș.
(*Potra-Hanuri, 121*)

14 octombrie : Capitala este zguduită de cel mai puternic cutremur care a lovit-o vreodată. Deși epicentrul a fost în sudul Greciei, la București a avut magnitudinea de 7,7 +/- 0,2 grade pe scara Richter și s-a resimțit pînă la Moscova. În București a durat două minute și cincizeci de

pe la 1800

secunde și a produs pagube uriașe : s-au stricat ori dărâmat case, au crăpat zidurile bisericilor și s-au prăbușit turlele ; a crăpat Turnul Colței, al cărui ultim nivel a căzut și nu a mai fost refăcut niciodată ; la Curtea Veche au căzut și ultimele ziduri, nefiind refăcută decât pușcăriia ; în unele locuri « s-a deschis pământul și a ieșit apă și pe alocurea catran ». Proaspăt numit domn, Constantin Ipsilanti (1802-1806) e prins de cutremur pe drumul dintre Giurgiu și București, în biserica satului Rădvani a banului Dimitrie Ghica. Ajuns în capitală, o găsește în ruine. Ceva mai târziu el va reorganiza breslele constructorilor (lemnari, cărămidari, zidari), pentru a reface orașul. Deoarece reședințele domnești (Curtea Veche și Curtea Nouă) erau și ele distruse, Ipsilanti va locui o vreme la Văcărești. Printre bisericile care au suferit mari stricăciuni au fost : Coltea, Sfântul Gheorghe Nou, Sărindar, Stavropoleos, Mihai Vodă, Sfinții Apostoli, Sfinții Atanasie și Chiril (Bucur Ciobanul), Cotroceni, Văcărești.

(*Majuru-Buc.*, 205 ; *Crutzescu*, 40 ; *Papazoglu*, 237 ; *Gion*, 321 ; *Giurescu*, 99 ; *Stoicescu*, 34, 49, 189 ; *Ionescu Șt.*, 95, 259 ; *Potra I*, 160 ; *II*, 25 ; *Fătu*, 35 ; *Caracaș*, 28 ; *Coșferință*, III ; *Huică*, 72)

9 decembrie : Sacua de apă se vinde cu 4 parale în centrul orașului și cu 5 în mahalalele din Dealul Spirii.

(*Giurescu*, 250, 300)

1803

■ Biserica Schitul Maicilor, înălțată în 1726 în afara orașului, « între vii », este acum « împresurată de mahala », dovadă a extinderii Bucureștilor în această zonă.

(*Berindei*, 96)

■ Se interzice înființarea unor noi scaune de măcelari, pentru ca în 1807 să se stabilească numărul lor la zece.

(*Berindei*, 112)

■ Pentru carele țărănești intrate în oraș cu lemne se percepe o vamă de 2-4 parale, după încărcătură. Vameșii incorecți sînt amenințați « cu bătaie și purtare prin târg ».

(*Berindei*, 115)

■ Johann Graef înființează Farmacia Foișorul de Foc.

(*Limban-sec. XIX*, 125)

■ Curățarea podurilor (al Mogoșoaiei, al Beilicului, al Calicilor, al Tîrgului de Afară) se face cu ajutorul a 19 care cu boi, menite a duce afară din oraș toată murdăria strînsă cu tîrnurile și lopețile.

(*Săndulescu*, 12)

13 ianuarie : Marele vornic Grigore Ghica primește scutire de dări pentru cei 158 de lucrători și meseriași angajați în întreprinderea sa de țesături de mătase. Aceeași scutire primește și boiangeria sa din București. Manufactura de mătase n-a fost însă pusă în lucru.

(*Giurescu*, 102 ; *Berindei*, 105)

30 ianuarie : Constantin Ipsilanti poruncește plata neîntîrziată a lefurilor dascălilor de la Școala românească de slovenie de la Sfântul Gheorghe Vechi și ale celor de la Academia domnească de la Sfântul Sava. Lefurile nu se mai plăteau din lipsa banilor, căci mănăstirile, scutite de bir tocmai pentru a asigura veniturile școlilor, nu-și respectaseră obligațiile.

(*Potra II*, 25)

16 martie : Constantin Ipsilanti întărește rîndurile breslei bărbierilor. Organizarea în bresle a acestora este însă mai veche, cea mai veche mențione fiind din 1668.

(*Giurescu*, 237 ; *Potra II*, 236)

4 aprilie : Pentru încercarea de contrabandă, serdarul Gheorghe Deșliu este amendat cu două mii de taleri, care trebuie plătiți ca ajutor « la facerea podurilor mari » ; altă mie de taleri trebuia dată celui care îl prinsese.

[...]

1 iunie : Domnitorul acordă unele privilegii la 24 de negustori frunțași : 6 dintre ei sînt scutiți cu totul de dări, ceilalți de dijmărit și vinărici. Cei 6 sînt aleși să-l ajute pe starostele neguțătorilor la « judecări, socoteli și mezaturi ». Hrisovul va fi întărit de Caragea la 3 mai 1813 și de Grigore Ghica la 22 iulie 1824.

(*Giurescu*, 258)

15 iunie : Se produce un nou cutremur. Deși a fost mult mai slab decât cel din octombrie 1802, a stricat multe din cișmelele Bucureștilor, lăsându-le fără apă ; conductele pentru aducerea apei atît în București, cît și în afara orașului, spre locurile de captare a izvoarelor s-au spart ori s-au astupat.
(*Potra I, 161*)

19 iulie : Un raport al Mitropolitului Dositei și al vel-vornicului obștilor arată starea proastă în care se aflau clădirile Așezămîntului Domnița Bălașa, unde, din 1791, funcționa și Academia grecească de la Sfîntul Sava. Ei propun mutarea școlii la Biserica Măgureanului, lucru ce se va întîmpla în toamnă.
(*Hagi-Mosco, 78*)

■ Toamna : Izbucnește o epidemie de angină diferită, asociată de mulți cu ciuma, dar cu efecte mult mai rapide.
(*Vătămănu-Catastih, 66*)

■ Toamna : Academia domnească se mută la Metohul Măgureanu de pe Podul Mogoșoaiei, nu departe de Dîmbovița, unde va rămîne pînă în 1821, cînd va fi desființată. Localul de la Domnița Bălașa fusese afectat de cutremurul din octombrie 1802. În localul de la Sfîntul Sava va funcționa din 1818 școala românească a lui Gheorghe Lazăr, iar în clădirile de la Biserica Măgureanu se va deschide în 1851 Liceul « Sfîntul Sava ».
(*Grigoriu, 133, 137 ; Stoicescu, 133 ; Hagi-Mosco, 78*)

22 septembrie : Constantin Ipsilanti întărește daniile către Spitalul Pantelimon, dar veniturile sînt insuficiente pentru întreținerea celor 30 de bolnavi, cîți trebuia să adăpostească spitalul.
(*Cristache-Panait, 210*)

2 octombrie : Pentru a limita proporțiile inundațiilor, favorizate de existența numeroaselor mori de pe Dîmbovița, care îngrădeau curgerea normală a acesteia, Constantin Ipsilanti reînnoiește porunca dată de Moruzzi în noiembrie 1793, ca mănăstirile posesoare de mori de apă să construiască mori cu cai.
(*Giurescu, 288 ; Stan M.-Morile, 304*)

1804

■ Este realizată o schiță de plan a proprietăților de pe malul Dîmboviței, în zona centrală a orașului, între Podul Mogoșoaiei și Podul Calicilor.
(*Giurescu, 215 ; Atlas-ghid I, 110*)

■ Gheorghe Polizu rezidește din temelii Biserica Sfîntul Nicolae Șelari. Vechiul lăcaș, înălțat la 1700 pe locul altuia, mai vechi, din lemn, se stricase la cutremurul din 1802. Prăvăliile din jurul bisericii și alte construcții din jur vor avea de suferit de pe urma focului din 28 august.
(*Florescu, 61 ; Stoicescu, 292 ; Florea, 89*)

■ De buna funcționare a cișmelelor orașului se ocupă doi « stiuilgii » sau « cișmigii », adică șefi ai apelor. Sînt ajutați de 5 fîntînari și 1 lemнар, 2 zidari, 1 ulier și 1 olangiu (ultimii doi făceau trunchiuri de lemn scobite și olane pentru aducerea apei).
(*Giurescu, 293*)

■ Pentru repararea Podului Tîrgului de Afară, bucureștenii trebuie să plătească o taxă de 3 pînă la 5 taleri. Aceasta, în condițiile în care toate carele intrate cu mărfuri în oraș trebuiau și ele să plătească o taxă pentru întreținerea drumurilor, care ajungea pînă la 240 de bani de car.
(*Berindei, 150*)

■ La colțul Uliței Curtea Veche cu Podul Caliței, peste drum de Hanul Roșu, funcționează Hanul lui Tănase.
(*Giurescu, 263*)

■ Bogatul negustor armean Manuc Mirzaian (1769-1817), originar din Ruscicuk, dar stabilit aici mai tîrziu (era serdar în 1802 și paharnic în 1803), cumpără o vie în Dealul Bucureștilor și alte două în împrejurimile orașului. Practicînd un joc dublu, ca intermediar între ruși și turci, va dobîndi o avere imensă, deținînd proprietăți în București și în țară. În 1808 va termina construcția hanului ce îi poartă numele.
(*Diaconescu-Documente, 309*)

Secolul **XX**

1900-1902

■ Prin strădanile arhiepiscopului Xaverius von Hornstein este construit, după planurile arhitectului Leon Magni, sediul Arhiepiscopiei Catolice care va deveni după 1920 Nunțiatura Apostolică din România. Acesta se află pe Strada Esculap (actuala Constantin Stahi), lângă Schitu Măgureanu. Consolidată între 1940 și 1942, clădirea va fi preluată de Ministerul de Interne în 1950, după desființarea Nunțiatunii, iar între 1956 și 1989 de Ministerul de Externe. Nunțiatura Apostolică se va redeschide după 1989 ; în Palat funcționează și o capelă.

(Atlas-ghid III, 51)

1900-1910

■ În această perioadă se înființează la București 80 de întreprinderi industriale mari și mijlocii (cu peste 25 de lucrători) ; pînă în 1915, numărul fabricilor nou apărute va ajunge la 149.

(Istorie, 372)

1900-1912

■ Numărul provincialilor stabiliți în București în această perioadă este de 10 000.

(Bene-Aspecte, 144)

1900-1916

■ În luna Dîmboviței, în vestul orașului, se constituie în jurul Bisericii Sfîntul Elefterie cartierul cu același nume.

(Giurescu, 141)

1901

■ În Cimitirul Calvin de pe Calea Griviței este construită o biserică, spre a servi drept capelă a acestuia, care, după 1989, va fi utilizată și ca biserică parohială.

(Atlas-ghid III, 75)

■ În Piața Victoriei este terminat Palatul Sturdza, proiectat în stil baroc, – « în toate culorile și în toate stilurile », după cum zice Nicolae Iorga –, de arhitectul german Julius Reinicke și împodobit cu tot felul de turnulețe ; era foarte încărcat, dar luxos. Stăpînul lui, Grigore Sturdza (1821-1901), zis și Beizadea Vițel, era fiul fostului domn al Moldovei, Alexandru, și era recunoscut pentru forța lui deosebită (se antrena ridicînd în brațe un vițel). Va muri înainte să apuce să locuiască în palat. Acesta a continuat să existe și după 1937, cînd va începe construirea, în imediata apropiere, a unui alt palat care să adăpostească Ministerul de Externe (Palatul Victoria de astăzi). În 1942, Palatul Sturdza, care și așa nu prea avea zile multe, a fost afectat de un incendiu, care a grăbit demolarea lui.

(Giurescu, 141 ; Berindei-Ghid, 69 ; Ion-B., 42)

■ Pe Șoseaua Kiseleff la numărul 9 este construită Vila Vasile Gănescu, proiectată de Ion D. Berindei în stil elvețian, care va fi naționalizată după 1949.

(Ion-B., 66)

■ Este inaugurat Monumentul Pompiierilor din Dealul Spirii, realizat de

sculptorul W. Hegel. Acesta va fi mutat pe un alt amplasament în anii 1980, odată cu distrugerea dealului și ridicarea Casei Poporului (se află la vest de aceasta, la intersecția Străzilor 13 Septembrie și Izvor).
(*Istorie*, 424 ; *Berindei-Ghiă*, 90)

■ Este dată în folosință cazarma Postului central de pompieri (numărul 1). Situată în spatele Prefecturii, în apropierea Podului Mihai Vodă, a fost proiectată de arhitectul D. Mitaki. Cazarma a servit scopului inițial pînă spre începutul anilor 1980, cînd a primit altă destinație.
(*Panțuru-Posturile*, 146)

■ Este adoptată Legea școlară secundară a lui Spiru Haret, prin care se generalizează liceul cu opt clase și trifurcația din clasa a V-a : clasică, modernă și reală, organizare care va rezista pînă la reforma învățămîntului din 1948.
(*Colegiul Național Sf. Sava*, 137)

■ La București ia ființă Cercul socialist România Muncitoare, care organiza conferințe pe teme sociale și ideologice. Printre conferențieri se aflau C. Dobrogeanu-Gherea, I.C. Frimu, Ștefan Gheorghiu, C. Racovski ș. a. Din 1 iulie 1906, va edita ziarul *Dimineața*.
[...]

1 ianuarie : Intră complet în exploatare noul Palat al Telegrafelor și Poștelor de pe Calea Victoriei, cunoscut ca Palatul Poștei (actualul Muzeu de Istorie Națională). În noul Palat fusese instalat un multiplu telefonic cu capacitatea de 1 200 de linii (cu posibilitatea sporirii la 3 000 de linii) ; el va intra în funcțiune la 1 februarie și, după instalarea unor cabluri subterane, va prelua toți abonații Capitalei.
(*Percium*, 54, 85)

1 februarie : Ovid Densusianu publică revista *Vieța nouă*, în jurul căreia se dezvoltă mișcarea simbolistă românească. Aici vor colabora E. Speranția, M. Cruceanu, Al. Colorian, Emil Isac, Ion Minulescu, Al. Stamatiad, I.M. Rașcu, D. Caracostea, N. Davidescu ș. a.
(*Bulei II*, 185)

16 februarie : Magistratul Emil Petrescu e numit prefect al Poliției Capitalei ; va rămîne în funcție pînă la 15 august 1902.
(*Cârjan*, 152)

■ Primăvara : În fostul local al cafenelei Fialkowski din Piața Teatrului, Caragiale deschide Berăria Cooperativă, care va funcționa doar cîteva luni, pînă în toamnă.
(*Cioculescu*, 22)

18 martie : Un cutremur de pămînt e resimțit în Capitală, provocînd pagube și stricăciuni clădirilor mai înalte (între care Palatul Poștelor și al Justiției), precum și bisericilor ; cutremurul avînd loc la ora slujbei de dimineață, acestea erau pline de lume. Biserica Brezoianu, recent restaurată, era tîrșoasă chiar în acea zi, dar n-a suferit stricăciuni, deși s-a produs panică în rîndul celor veniți la slujbă.
(*Potra I*, 166 ; *Huică*, 78)

24 martie : Se deschide sesiunea parlamentară, cele două Camere alegîndu-și organele de lucru.
(*Bulei ed. II*, 292)

17 aprilie : Fondurile Bibliotecii Centrale a Statului, care avea mari dificultăți, sînt încredințate Bibliotecii Academiei Române, care devine astfel bibliotecă națională.
(*IR date*, 274)

21 aprilie : Ion Procopie Dumitrescu este ales primar al Capitalei. A funcționat pînă la 25 noiembrie 1902, timp în care s-a străduit pentru construirea Gării Obor și a unor dispensare cu consultații gratuite, a înființat societăți pentru locuințe ieftine și a sprijinit practicarea unui comerț civilizat (a obligat negustorii de vite să-și facă tranzacțiile exclusiv în Tîrgul Oborului și nu în curți particulare sau pe terenuri virane intraurbane).
(*Dușu A.-Realizări*, 100 ; *Filip*, 40)

1 iunie : Dumitru G. Kiriac înființează la București Societatea corală Carmen pentru răspîndirea și cultivarea muzicii în popor. Concertul inaugural are loc la 18 decembrie 1901. Va organiza nume-

pe la 1900

roase turnee, inclusiv în Transilvania, contribuind la promovarea muzicii corale românești. În 1937, va fi premiată la Expoziția Universală de la Paris. În 1939 avea 200 de coriști.

(*Istorie*, 420 ; *IR date*, 274 ; *Dan-Asociații*, 243)

3 iunie : Profesorul Gheorghe Moceanu, unul dintre promotorii mișcării sportive din țara noastră, este sărbătorit la Grădina Rașca, la împlinirea a 40 de ani de activitate.

(*Potra I*, 318)

■ Iulie : Este organizat cartelul celor mai importante mori din Capitală : Assan, Olmazu, Holberstadt, Stancovici, Solacoglu și Andrei Popovici. Ei vor stabili cantitățile de grâu măcinat de fiecare și vor scumpi prețul măcinșului.

(*Istorie*, 373)

■ Iulie : Societatea Sprijinul din București organizează prima colonie școlară pentru elevi nevoiași ; ea trimite 11 copii la Slănic-Prahova.

(*Dan*, 209)

■ Iulie : George Valentin Bibescu străbate cu un automobil Buick distanța Geneva-București (1 827 km) în 73 de ore, cu o viteză medie de 25 km/h. Era însoțit de Nicolae Cantacuzino.

(*Bălăceanu*, 369 ; *Dan*, 209)

■ Septembrie : La Liceul « Gheorghe Lazăr » profesorul de sport Dimitrie Ionescu organizează Societatea Viitorul, organizație școlară de gimnastică.

(*Dan*, 209)

1 septembrie : Sînt finalizate lucrările de captare a apei subterane de la Bragadiru. Începute în 1899 sub conducerea inginerului Elie Radu, lucrările s-au desfășurat concomitent la Bragadiru, unde s-au construit 20 de puțuri de mare diametru, la Cotroceni, unde s-a realizat un rezervor de mari dimensiuni, cît și la Uzina mașinilor de la Grozăvești. Ca urmare a acestor lucrări, consumul de apă al Bucureștilor a crescut de la 28 000 m³, în 1886, la 46 000 m³ în 1898 și la 54 000 m³ în 1901 (170 de litri pe locuitor, față de 160

la Londra, 68 la Berlin, 75 la Bruxelles, 70 la Viena etc.)

(*Georgescu-Probleme*, 60 ; *Istorie*, 365 ; *Duțu A.-Administrația*, 158)

■ Octombrie : Ion Luca Caragiale deschide Berăria Gambrinus pe Strada Cîmpineanu, lângă Piața Teatrului Național. Era foarte căutată de actorii teatrului din apropiere, de scriitori și gazetari. După 1947 numele va fi preluat de o berărie de la intersecția Străzii Brezoianu cu actualul Bulevard Elisabeta (pe atunci 6 Martie, apoi Gheorghiu Dej și Republicii).

(*Crutzescu*, 180, n. 422 ; *Cioculescu*, 23)

21 octombrie : Este reconstruită Biserica Amzei, după planurile arhitectului Alexandru Săvulescu. Pictura îi aparține italianului Umberto Marchetti ; iconostasul, amvonul și stranele sînt realizate de sculptorul G. Babic. Prima biserică fusese ridicată pe acest loc în 1810.

(*Stoicescu*, 166 ; *Atlas-ghid II*, 42)

■ Noiembrie : Este încheiată construcția noii clădiri a Arhiepiscopiei Catolice din apropierea Cișmigiuului (Strada Esculap, astăzi Constantin Stahi), realizată după planurile arhitectului G. Magni. Din 1848 și pînă la această dată, ea funcționase într-o clădire de pe Calea Călărașilor. În clădire se va stabili mai tîrziu Nunțiatura Apostolică a Vaticanului.

(*Netzhammer*, 90 ; *Lascu-Giulio*, 152)

25 noiembrie : Este sfințită capela Leagănelui de copii Sfinta Ecaterina. Construită din banii dăruți de Irina Kretzulescu-Ghica, fusese inaugurată oficial pe 14 mai, în prezența reginei Elisabeta și a principesei Maria. Va fi închisă în 1948, servind pînă în 1989 ca depozit de materiale.

(*Atlas-ghid II*, 387)

30 noiembrie : Se inaugurează o școală de fete numită « Baroneasa Clara Hirsch » cu 6 clase, pentru 170 de eleve evreice. Aceasta funcționa pe același teren cu Școala de Meserii « Ciocanul » din Dudești.

(*IE I*, 278)

1 decembrie : Ștefan Luchian, Nicolae Vermont, Constantin Artachino, împreună cu un grup de tineri reînțorși în țară de la studii din străinătate (Gh. Petrașcu, Șt. Popescu. Fr. Storck ș. a.) fondează Societatea Tinerimea Artistică. Va organiza numeroase expoziții, încurajând și făcând cunoscută publicului pictura românească. Va fi desființată în 1947.

(*Dan-Asociații, 244 ; Penes-Fundația Dalles, 151*)

2 decembrie : Apare la București revista *Semănătorul* sub direcția lui George Coșbuc și Alexandru Vlahuță. Printre colaboratori se numărau Ilarie Chendi, Șt.O. Iosif, Mihail Sadoveanu, I. Scurtu și, din 1903, Nicolae Iorga, cel care va prelua direcția revistei. În jurul revistei se va crea un curent literar important : semănătorismul.

(*Bulei II, 168*)

18 decembrie : Societatea Carmen prezintă pe scena Ateneului un program de colinde și cîntece populare românești.

(*Dan, 209*)

18 decembrie : Caragiale îl dă în judecată pe Constantin Al. Ionescu (Caion) pentru calomnie. Caion îl acuzase pe Caragiale de plagiat ; pe 11 martie 1902, impostorul va fi condamnat la închisoare și amendă, însă în iunie, după căderea guvernului, va fi achitat.

(*Cioculescu, 23*)

30 decembrie : Este resfințită Biserica Sfîntul Mina-Vergului, renovată începînd din 1900 de arhitectul P. Petricu, la cererea primarului Capitalei, C.F. Robescu, care locuia în zonă (strada de la nord de biserică poartă azi numele acestuia). Cu această ocazie i-a fost adăugat un mic pridvor la intrare, iar preotul-pictor Vasile Danian i-a refăcut pictura.

(*Atlas-ghid II, 286*)

1901-1902

■ În județul Ilfov sînt 195 de întreprinderi mari, cu o putere instalată de 10 490 cp și cu 15 618 lucrători, adică o treime din întreaga forță industrială a țării. Cele mai multe întreprinderi, 178, sînt amplasate în Capitală. Printre cele mai

importante sînt Haug, Metalurgia Românească, Weigel, Wolf ș. a.

(*Istorie, 372*)

1901-1904

■ Se construiesc căile ferate de pe centura Capitalei : Mogoșoia-Obor ; București Nord-Băneasa ; București Nord-Obor.

(*Bellu R.-Conduc. CFR, 17*)

1902

■ În București funcționează 178 de întreprinderi industriale, față de 115 în 1893. Alte 17 întreprinderi funcționează în comunele din jur : Dudești, Chitila, Buftea. În aceste întreprinderi muncesc 15 618 lucrători, cărora li se adaugă cei din micile ateliere. În întreaga Muntenie funcționează 367 de întreprinderi, mai mult de jumătate fiind în București și în satele din jur.

(*Giurescu, 142, 230, 246 ; Ionescu Șt.-Dezv., 82*)

■ Numărul consultațiilor pe care serviciul sanitar l-a acordat populației nevoiașe în cadrul spitalelor bucureștene a fost de peste 70 000.

(*Dușu A.-Realizări, 101*)

■ Bisericii Popa Soare, care fusese zidită în septembrie 1744, i se adaugă pridvorul și cafusul pentru cor.

(*Simionescu, 45*)

■ În curtea Bisericii Popa Tatu se construiesc două corpuri de casă parohială.

(*Atlas-ghid II, 41*)

■ Este construită Casa Grigore Cantacuzino (fiul mai mic al caimacamului Constantin Cantacuzino) din Strada Puțul de Piatră numărul 2 bis (astăzi Orlando numărul 4). Casa fusese ridicată după planurile arhitectului Johannes Schultz. După moartea proprietarului, în 1903, casa va rămîne fiicei sale, Elena Cantacuzino, căsătorită cu Constantin Bălăceanu (1849-1934), apoi fiului lor, Constantin Bălăceanu-Stolnici.

(*Bălăceanu, 360 ; Ion-B., 58*)

■ Pe Strada Cosma (actuala Henri Coandă la numărul 22) este construită în

pe la 1900

stil Ludovic al XVI-lea vila diplomatului Alexandru G. Florescu (mort 1925), proiectată de Ion D. Berindei. După 1948, casa va adăposti o vreme Institutul de Lingvistică, iar din anii 1980, Institutul German de Cultură « Goethe ».

(Ion-B., 72)

■ Pictorul G.D. Mirea (1852-1934) construiește o casă pe Șoseaua Kiseleff numărul 35. Deși neterminată încă, este cumpărată tot în acest an de avocatul Jean Miclescu (1856-1920) ; acesta și soția sa, Alina Cantacuzino, vor termina lucrările începute de pictor și vor organiza aici numeroase baluri și recepții, la care participă toată lumea bună a Bucureștilor. Imobilul va rămâne fiului lor, colonelul Radu Miclescu (1893-1990).

(Ion-B., 67)

■ Este reamenajat Tîrgul Moșilor, cu alei dispuse circular, pe care se construiesc pavilioane, chioșcuri și corturi pentru prăvălii și jocuri distractive specifice bălciurilor, care alternau cu numeroase spații libere, destinate vânzării produselor, în primul rînd, oale și străchini.

(Potra I, 374)

■ Pe Calea Victoriei la numărul 5 este deschis Institutul de Fete Moteanu. În 1906, se va muta pe Strada Cosma la numărul 16 ; în 1924, Constantin C. Moteanu va cumpăra localul de pe Calea Victoriei numărul 176, unde Institutul va funcționa pînă în 1948.

(Crutzesau, 338, n. 664)

■ La stația seismologică din București, creată în 1895, Ștefan Hepites instalează două seismografe Bosch. Hepites este creatorul unei rețele de observații macroseismice românești, care rivaliza cu cele existente pe plan mondial.

(Huică, 91)

■ Sub conducerea doctorului C.I. Istrati are loc la București congresul de constituire a Asociației pentru Înaintarea și Răspîndirea Științelor.

(Dan, 210)

■ La propunerile repetate ale Camerei de Comerț din București, Ministerul Finanțelor desființează accizele, înlocuindu-le cu o singură taxă, mai mare, pentru articolele de lux aduse în oraș. Propunerea fusese avansată pentru prima oară în 1870.

(Petrescu-Prodan, 37, 197)

■ Mihail Nikolaevici de Giers este numit consul al Rusiei la București. Tatăl său, Nikolai, fusese consul la Iași în 1841, iar mama era o Cantacuzină din ramura moldovenească. Mihail de Giers va funcționa pînă în 1912, în timpul său construindu-se Biserica Rusă. Va lăsa o frumoasă amintire, fiind întîmpinat cu curtoazie în 1913, cînd, numit ambasador al Rusiei la Constantinopol, va trece și prin București.

(Hagi-Mosco, 50)

18-25 ianuarie : Primarul Capitalei, Procopie Dumitrescu, dispune ca 25 % din pîinea confiscată de la brutarii incorecți să fie distribuită populației evreiești sărace.

(IE I, 279)

26 ianuarie : Se creează Uniunea Societăților Sioniste din Capitală, la care aderă inițial 9 societăți, din cele 18 existente în București.

(IE I, 280)

■ Februarie : Se înființează Societatea Studenților în Litere și Filosofie, cu preocupări exclusiv de specialitate.

(Leahu V.-Vasile, 319)

12 februarie : La Teatrul Național are loc premiera piesei *Vlaicu Vodă* de Alexandru Davilla, cu Aristide Demetriad în rolul titular.

(Tucă-Sbîmă II, 176)

12 februarie : Nemulțumiți de o fiscalitate excesivă, meseriașii bucureșteni asaltează Camera Deputaților, cerînd reducerea impozitelor.

(Bulei, 308)

1 martie : Tinerimea Artistică, societate înființată la 3 decembrie 1901, organizează prima sa expoziție. Va organiza expoziții anuale pînă în 1947.

(IR date, 275)

11 martie : Curtea cu Juri din Ilfov dă verdictul în procesul intentat de Caragiale lui Caion în decembrie 1901. Caion este condamnat la trei luni închisoare și la plata unei amenzi de 500 de lei și la 10 000 de lei daune interese. După venirea la putere a opoziției, Caion va fi achitat pe 10 iunie 1902.

(Cioculescu, 23)

26 martie : Este pus în circulație un tranvai cu aburi, cu o locomotivă și două vagoane pe ruta dintre Piața Victoriei și Bufet (pe Șoseaua Kiseleff). Încercarea n-a avut însă succes, chiar dacă va fi reluată în 1906, pe alt traseu.

(Istorie, 396)

29 martie : La Hanul cu Tei este deschis un club sionist și o sală de lectură.

(IE I, 281)

4 aprilie : Se încheie la București Tratatul secret de alianță cu Austro-Ungaria, care-l reînnoiește pe cel din 13 iulie 1892. Pe 12 iulie Germania va adera la tratat, iar în noiembrie – Italia.

(IR date, 276)

■ Vara : În Tîrgul Moșilor se instalează vestitul Hipodrom Suedez, care dă spectacole de circ, cu dresuri de animale sălbatice.

(Potra I, 375)

■ Vara : Un incendiu distruge clădirea centrală a Școlii de Agricultură de la Herăstrău, de pe Șoseaua Kiseleff. Clădirea va fi refăcută pînă în toamnă.

(Picu, 69)

2 august : Ia ființă societatea evreiască de binefacere « Ajutorul ». Încă din ianuarie 1900 funcționa și o policlinică cu acest nume.

(IE I, 283)

7 august : Primăria aprobă Elenei Cantacuzino (1857-1930) cererea de reconstrucție a Palatului Crețulescu de pe Strada Știrbei Vodă numărul 39, în spatele Cișmigiuului. Vechea clădire, construită în jurul lui 1718 de înaintașii lui Alexandru Filipescu (1787-1856), fusese moștenită de nepoata acestuia, Elena Crețulescu, în 1863. Proiectat în stilul Renașterii franceze de

Petre Antonescu, noul palat a fost terminat în mai 1904. Cumpărat de Primărie în februarie 1927, palatul a fost atribuit Comisiei Monumentelor Istorice în 1931, aceasta organizînd aici un muzeu de artă bisericească, desființat după 1946. Din septembrie 1972 va deveni sediul unei comisii UNESCO.

(Ion, 220 ; Crețulescu-Palace, 92 ; Colfescu, 81 ; Cicio-Pop, 60)

15 august : M. Julian, fost consilier la Înalta Curte de Casație, ocupă postul de prefect de Poliție pînă la 2 decembrie.

(Cârjan, 153)

■ Toamna : Societatea Lirică Română, înființată prin eforturile lui George Stephănescu, își deschide stagiunea în Sala Edison și o continuă la Teatrul Maican, numit de atunci Teatrul Liric, situat în Piața Walter Mărăcineanu. Ea se înscria pe linia eforturilor compozitorului de creare a Operei Române, dar strădaniile sale n-au avut succes, iar activitatea societății n-a avut continuitate. Abia în toamna lui 1919, inițiativa sa va fi reluată de alți muzicieni, noua Societate Lirică Română inaugurînd în martie 1920 prima stagiune a Operei Române.

(Istorie, 420 ; Dan-Asociații, 251)

13 octombrie : Se inaugurează Școala profesională de fete « Filip și Rașela Focșăneanu », susținută de comunitatea evreiască.

(IE I, 284)

3 decembrie : Avocatul I.G. Iaita e numit prefect al Poliției Capitalei, rămînd pe post pînă la 21 decembrie 1904.

(Cârjan, 153)

23 decembrie : Moare Grigore Capșa (născut în 1841), principalul fondator al Casei Capșa, unul din marii întreprinzători ai vremii, fost senator la Colegiul I al Capitalei, președinte al Camerei de Comerț și Industrie din București etc.

(Potra I, 406 ; Ion-B., 108)